

Sustainable development, education for sustainable development, environmental (ecological) education, environmental training of university students.

УДК:378.147

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩУ ШКОЛУ

О. В. Соловійова, старший викладач

У статті розглядається процес становлення, розвитку та впровадження педагогічних технологій у вищій школі, розкриваються принципи педагогічних технологій, дається визначення «педагогічної технології», «інноваційної технології».

Технологія, педагогічна технологія, педагогічні інновації, принципи, освіта, навчання.

У сучасній освіті існує певний парадокс: невідповідність між стратегічною метою освіти (а саме всебічний розвиток особистості студента), закладений в нормативних документах, і реальною діяльністю вищого навчального закладу (надання студентам певної суми знань, вироблення вмінь, набуття навичок, контроль та оцінювання цих знань та вмінь).

Розв'язати цей парадокс покликані сучасні освітні технології, виникнення й розвиток яких зумовлені ступенем розвитку суспільства й науки (так, розвиток кібернетики й обчислювальної техніки зумовив розвиток програмованого навчання; дослідження закономірностей розвитку та механізмів людського мислення – проблемного навчання; діяльнісний підхід у навчанні став результатом досліджень психологів і філософів тощо).

Головною причиною необхідності модернізації освіти можна вважати масовий характер навчання в початковій та середній школі, потім в старшій і вищій школах у ХХ ст. Навчальні заклади зіткнулися з таким протиріччям: вимоги до якості масової підготовки студентів зростають, а навчання залишається усередненим. За таких умов активний пошук інструментів побудови ефективного навчального процесу, які б гарантовано забезпечували успіх у руках звичайного педагога, є актуальною потребою часу.

Таким чином, вибір теми даної статті обумовлено потребою у дослідженні цієї проблематики з метою розробки нових підходів, нових дидактичних засобів, які могли б перетворити навчання на свого роду технологічний процес із гарантованим результатом.

Метою даної статті є обґрунтування теоретико-методологічних засад педагогічних технологій. Перед даним дослідженням поставлено наступні завдання:

- висвітлення процесу становлення, розвитку та впровадження технологічного підходу в освіті;
- описати принципи функціонування понять «педагогічна технологія» в освіті.

Видатний чеський педагог-гуманіст Я. А. Коменський (1592-1670) вважав, що вчитель у педагогічному процесі користується тими засобами для навчання й виховання студентів, що й типографські працівники, створюючи книгу. Він вважав, що технологія навчального процесу може гарантувати позитивний результат.

Видатний французький філософ і педагог Ж.-Ж. Руссо (1712-1778) вважав основою розвитку особистості дитини вільне виховання, за якого дитина живе в радості, самостійно слухаючи, відчуючи, спостерігаючи навколишній світ.

Шведський педагог Й.-Г. Песталоцці (1746-1827) вважав актуальним завданням педагогіки створення «механізму освіти» [1], що дасть змогу кожному педагогу, який додасть багато власних зусиль, виховати й навчити будь-яку дитину. Ідеї технологізації навчального й виховного процесу розглядали і американський гуманіст К. Роджерс (1902—1987), і німецький педагог Р. Штейнер (1861—1925), проте заперечував можливість «технологізації» педагогічного процесу російський письменник і педагог Л. М. Толстой (1828-1910).

Серед дослідників проблем педагогічних технологій можна виділити М. Монтесорі, Селестен Френе, А. С. Макаренка, В. А. Сухомлинського, Ш. А. Амонашвілі, Л. В. Занкова, В. В. Давидова, Б. П. Нікітіна, В. Ф. Шаталова, І. П. Волкова, Є. М. Ільїна, В. К. Дьяченка, М.М. Чепіля, Дудник Н.З. та ін.

У наш час у педагогічний лексикон міцно ввійшли терміни «технологія», «педагогічна технологія», «педагогічна інновація», проте єдиної думки в тлумаченні цих понять немає. Так, тільки поняття «педагогічна технологія» нині має понад триста визначень, залежно від того, як науковці уявляють структуру й складові навчально-виховного процесу.

Технологія — грецьке слово за походженням (*tehne* — «мистецтво», «ремесло», «наука», *logos* — «поняття», «вчення») — форма реалізації людського інтелекту, сфокусованого на розв'язанні суттєвих проблем буття. У словниках іншомовних слів: технологія — «сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь.» [2].

П.Д. Мітчелл пише, що «не будучи синонімом «засобу навчання», педагогічна технологія являє собою міждисциплінарний конгломерат, що має зв'язки (відносини) фактично з усіма аспектами освіти – від короткого навчального фрагменту до національної системи з усіма її функціями», і далі дає повне її визначення: «Педагогічна технологія є галузь досліджень

і практики (у межах системи освіти), що має зв'язки (відносини) з усіма аспектами організацій педагогічних систем і процедурою розподілу ресурсів для досягнення специфічних і потенційно відтворюваних педагогічних результатів.» [3].

Поняття «педагогічна технологія» у життя викладача входило поступово: від первинного уявлення про педагогічну технологію як навчання за допомогою технічних засобів до уявлення про педагогічну технологію як системне й послідовне втілення в практику заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу.

Прикладом педагогічних технологій, є «Модульно-розвиваюче навчання» — автор А. В. Фурман, «Педагогіка життєтворчості» — автор І. Г. Єрмаков, «Школа діалогу культур» — автор В. С. Біблер, «Екологія і діалектика» — автор Л.В. Тарасов, «Довкілля» — автор В. Р. Ільченко, система розвиваючого навчання— автор Л. В. Занков та ін. .» [4]

У цілому за великої кількості визначень понять «педагогічна технологія» її функціонування можна описати такими важливими принципами:

Принцип 1 : викликати у студентів стійку мотивацію до навчання (це може базуватися на особистому досвіді студентів);

Принцип 2 : навчати діалогічно, тобто в співпраці зі студентами;

Принцип 3 : навчати діагностично (постійне спостереження за навчанням, корекція, стимулювання);

Принцип 4: варіативність структури навчання.

Принцип 5: навчати у відповідному темпі, використовувати оптимальні засоби й способи.

Принцип 6: навчати й допомагати студентам на рівні їх фактичних здібностей, а не на рівні зовнішніх характеристик відповідей студентів при виконанні навчальних задач.

Принцип 7: здатність студентів до рефлексії та оцінювання свого прогресу.

Принцип 8: забезпечення студентів такими наборами завдань для самостійної роботи, що допомагають уникнути «ригідності» дій, мислення.

Принцип 9: стимулювання ініціативи й творчості студентів.

Принцип 10: створення таких умов в аудиторії, що сприятимуть формуванню соціально інтегрованої особистості студента. [4]

Слід пам'ятати, що хоча педагогічні технології й вимагають високої активності викладача та студента, враховують психологічні й особисті риси всіх студентів, вносять індивідуальні корективи в навчальний процес, сприяють прояву та зростанню самостійності студентів, все ж таки вони не забезпечують усім студентам однаково високого результату розвитку й навченості.

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження нових методів навчання і виховання. Відбором, теоретичним осмисленням, класифікацією педагогічних інновацій займається нова галузь педагогічного знання — педагогічна інноватика (лат. innovatio — оновлення, зміна). Її прогностичні розвідки, аналіз,

оцінки конкретних реалій мають непересічну цінність і для педагогічної практики, особливо для налаштованих на творчість педагогів. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією (лат. *integratio* — відновлення, об'єднання в ціле окремих елементів) знань і форм соціального буття. Нині створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність — здатність до оновлення, відкритість новому. Інноваційна освітня технологія — сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою; добір операційних дій педагога зі студентом, у результаті яких суттєво покращується мотивація студентів до навчального процесу. [5]

Поки технологія не створена, не опанована, у викладанні переважає індивідуальна майстерність. По мірі вдосконалення педагогічної майстерності росте й розвивається «колективна творчість» [3], «колективна майстерність» [3], які в концентрованому, впорядкованому вигляді можуть переростати в технологію.

Сучасна педагогічна технологія охоплює коло теоретичних і практичних питань керування, організації навчального процесу, методів та засобів навчання.

Таким чином, проблема педагогічних технологій в умовах модернізації вищої школи потребує подальшого дослідження. Такий інтерес як учених, так і практиків до педагогічної технології викликано різними причинами. Для когось це модний напрям. Інші вважають педагогічну технологію засобом вирішення більшості педагогічних проблем. Ми ж схильні вважати, що це об'єктивний процес, новий етап в еволюції освіти, на якому будуть переглянуті підходи до супроводу і забезпечення процесу природного розвитку студента, що наблизить до реалізації цілей освіти згідно з Болонським процесом [5].

На наш погляд, було б правомірно сьогодні порушити питання про «педагогічну чистоту» [6], моральну безпеку, валеологічну обґрунтованість і духовну екологічність існуючих і розроблюваних педагогічних технологій. Взявши їх за генеральну ідею, в їхню основу повинно бути покладено принципи гуманістичного світогляду, що передбачають формування таких якостей особистості, як усвідомлення єдності природи і людини, відмова від авторитарного стилю мислення, терпимість, схильність до компромісу, шанобливе ставлення до чужої думки, інших культур, цінностей та віри [7].

Список літератури

1. Песталоцци И.Г. Как Гертруда учит своих детей. /И. Г. Песталоцци. Избр. педагогические сочинения. т.1. М.: Педагогика, 1981,— С. 61-212
2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=17627&action=show>

3. Освітні технології: Навчал.метод. посібник /О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. Ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256с

4. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром /Упорядники: Андреева В.М., Григораш В.В. – Х.: Вид. Група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 352 с.

5. Вища школа України і Болонський процес. Навчальний посібник /За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабін. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. 2-ге видання доповнене. – К. Академвидання, 2012. – 352 с.

7. Куриш С. М. Навчай легко! Навчально-методичний посібник. – К.: Видавництво «Аконіт», 2005. – 90 с.

8. Педагогічна академія пані Софії. Нестандартні форми уроків. Випуск 3. Видавнича група «Основа» – 48 с.

В статье рассматривается процесс становления, развития и внедрения педагогических технологий в высшей школе, раскрываются особенности педагогических технологий, дается определение «педагогической технологии», «инновационной технологии».

Технология, педагогическая технология, педагогические инновации, принципы, образование, обучение.

The process of establishing, development and implementation of pedagogical technologies into higher education is considered, peculiarities of pedagogical technologies are revealed, the definition of pedagogical technology, innovative technology is given.

Technology, pedagogical technology, pedagogical innovations, principles, education, training.

УДК 378.6:656.2.071.1:005.3(043.3/5)

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ІНЖЕНЕРА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАПОБІГАННІ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

Р. В. Сущенко

У статті висвітлено роль управлінської культури інженера залізничного транспорту в запобіганні конфліктних ситуацій. Окреслено функції та педагогічні умови успішного впливу викладачів вищих навчальних закладів на підготовку студентів до професійної діяльності. На основі результатів аналізу наукової літератури

© Р. В. Сущенко 2014